

Bir edebiyat ehramı

Serveti Fünun edebiyatını cambazların omuz omuza binerek kurdukları insandan ehrama benzetmek mümkündür. Şu farkla ki o ehram bir tek deği, iki pehlivan cambazın sırtında yükselir: Tevfik Fikret ile Halid Ziya'nın... Cenab Şahabeddin'in rolü de hünerlidir; zira bir ayağını bir pehlivanın, birini de ötekinin omuzuna basmıştır, ehramın ilk basamağı kendisidir. Cenab'ın sağ omuzuna dayanan şiir tarafında elele vererek Süleyman Nazif, Faik Âli, Hüseyin-Suat gibi şairler yelpaze biçimi gerilir; sol omuzda Mehmet Rauf, Ahmet Hikmet gibi nesirciler kanat şeklinde açılır. Hepsı de ayrı çeşit, fakat atlas üzerine pullu elbiseler giymişlerdir. (Yani süslü kelimelerle işlenmiş göz alıcı bir üslup) En üstte, uçacakmış gibi bir ayağını kaldırmış duran eli şemsiyeli cambaz, kumpanyanın en genç elemanı Celâl Sahir'dir; hiç ağırlık vermez, bir tüyü andırır.

Bu edebiyat ehramı az sonra yan taraflarından çözülmeye başladı; ama temellerini teşkil eden iki dayanak —Fikret ve Halid Ziya— asırlara göğüs gelecek sağlamlıkta ve asırlar geçtikçe değerleri artacak, hayretle bakılıp seyrolunacak kudrette yerlerinde kaldı. Biri garp tekniğindeki şiirin, öbürü romancılığın bize ilk mükemmel örneklerini verdiler. Tanzimat edebiyatının Avrupaya doğru bir pencere açtığını inkâr edemeyiz. Şu var ki pencerenin kafesi kaldırılmamıştı. Edebiyatı Cedide, kafesi attı; yerine incecik bir tül perde taktı. (Tül perdenin arnuvo nakışları hünerbazlıkta eşsiz bir ustanın, Cenab Şahabeddinin işidir)

Bir aralık bazı gençler koca Halid Ziya'nın yarım asır önceki roman tiplerini yadırgayarak bunları Frenk edebiyatından alınmış özentı mahlûklar, kuklalar sanmışlardı. Hayır; bizim gibi çacukluğunda da olsa (Aşkı Memnu) zamanını görmüş olanlar bir çok Behlül'lerin, Nihal'lerin aramızda dolaştığını ve o hayatı sürdüklerini bilirler. Halid Ziya da Hüseyin Rahmi gibi — hattâ mübalâgaya düşmeden — bize bizden tipler vermiş, bizim bir çeşit cemiyetimizin hayat tarzını belirtmiştir. Birinin eksikliklerini öbürünün tamaladığına ve ne kadar birbirlerine aykırı gibi durular ikisinin birleşerek aynı devri canlandırdıklarına inanmalıyız.

Refik Halid Karay

